

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

2019-02-06
1 (25)
Dnr 2018:838

Redovisning av uppdrag om mer rörelse i skolan

Dnr U2018/01430/S, U2018/02965/S

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	2
TIDIGARE UPPDRAG OM IDROTT OCH HÄLSA SAMT RÖRELSE I SKOLAN	3
DET NUVARANDE UPPDRAGET OM MER RÖRELSE I SKOLAN	3
Utökning av 100 timmar i idrott och hälsa i grundskolan	4
Tilläggsuppdrag om undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa i grundsärskolan, specialskolan och sameskolan	4
DEFINITION AV RÖRELSEAKTIVITET RESPEKTIVE FYSISK AKTIVITET	4
FORSKNINGSÖVERSIKT OM FYSISK AKTIVITET OCH STUDIERESULTAT	5
NORDISK UTBLICK	6
Danmark	6
Finland	8
Norge	10
HUR ERBJUDER SKOLHUVUDMÄN FYSISK AKTIVITET UNDER SKOLDAGEN?	11
SKOLVERKETS GENOMFÖRANDE AV UPPDRAGET	12
Samråd om mer rörelse under skoldagen och undervisningstiden i idrott och hälsa i grundsärskolan, specialskolan och sameskolan	12
FÖRSLAG TILL FÖRFATTNINGÄNDRINGAR	14
Reglering i läroplanerna	15
Placering i läroplanerna	16
Förskoleklass och fritidshemmet	16
Konsekvenser för berörda huvudmän	16
Remissynpunkter	17
INSATSER FÖR ATT SKOLORNA SKA ERBJUDA MER FYSISK AKTIVITET I SKOLAN	19
Skolverkets enkät 2018	19
Studien Skola-Idrott-Hälsa	20
Erfarenheter från Danmark, Norge och Finland	20
Nationella insatser för främjande av fysisk aktivitet	21
UTÖKAD UNDERVISNINGSTID I GRUNDSÄRSKOLAN, SPECIALSKOLAN OCH SAMESKOLAN	23
Sammanfattning av Skolverkets förslag	23
Elevens val	23
Grundsärskolan	23
Specialskolan	24
Sameskolan	24
BILAGOR	25

Sammanfattning

Enligt regeringsuppdraget (U2018/1430/S) om mer rörelse under skoldagen ska Skolverket lämna förslag som syftar till mer rörelse under skoldagen för alla elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan. Regeringen har också gett Skolverket ett tilläggsuppdrag, som innebär att analysera om undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa i grundsärskolan, specialskolan och sameskolan bör ökas samtidigt som undervisningstiden i elevens val minskas.

I en promemoria (bilaga 1) redovisas Skolverkets genomgång av relevant forskning, när det gäller effekter på studieresultat av mer rörelse. Särskilt har effekterna hos elever med en stillasittande livsstil beaktats vid forskningssammanställningen, liksom om effekterna skiljer sig mellan kön och olika åldrar.

Skolverket har erfårit att liknande satsningar på mer rörelse och fysisk aktivitet i skolan pågår i de andra nordiska länderna, om än i olika tappningar och med olika styrprocesser. Därför har Skolverket sammanställt en kortfattad information om läget i Danmark, Finland och Norge.

Skolverket redovisar i bilaga 2 resultaten av en enkät till skolhuvudmän om deras arbete med att erbjuda daglig fysisk aktivitet. Frågorna handlade om förekomst av mål och riktlinjer, på vilka andra sätt huvudmän arbetar för att uppmuntra fysisk aktivitet och om det gjorts någon uppföljning av hur skolenheterna arbetar med daglig fysisk aktivitet.

Skolverket föreslår en ny skrivning, som är tydligare och konkretare än den som finns i dag om daglig fysisk aktivitet i samtliga läroplaner. I Skolverkets förslag framgår att eleverna ska ges möjlighet och uppmuntras att delta i hälsofrämjande fysiska aktiviteter under skoldagen. Att rektor ansvarar för att detta sker förtydligas också i en ny punkt under rubriken Rektors ansvar.

Skolverket bedömer att de föreslagna ändringarna kan medföra visst behov av kompetensutveckling av skolpersonal inom området fysisk aktivitet och speciellt kunskap kring elevers olika förutsättningar. Skolverket kommer därför att göra insatser för implementering och kompetensutveckling i samband med ändringarna i läroplanerna.

Varje huvudman och skola ges stor frihet att arbeta på olika sätt med att uppfylla det förtydligade uppdraget att erbjuda och uppmuntra eleverna till fysiska aktiviteter under skoldagen, dvs. inte bara inom undervisningen utan inom hela utbildningens ramar. Om detta medför några kostnader kan därför komma att variera mellan huvudmän och skolenheter beroende på hur förutsättningarna ser ut, vilka aktiviteter som skolan väljer att erbjuda och hur de organiseras. Det är av den anledningen inte heller möjligt för Skolverket att lämna en detaljerad kostnadsberäkning på lokal eller nationell nivå.

Skolverket har analyserat behovet av ytterligare insatser för att mer rörelse i skolan ska kunna realiseras i praktiken. Utifrån redovisade forskningsresultat och erfarenheter från de nordiska grannländerna har Skolverket gett exempel på tänkbara

nationella insatser för att stödja arbetet på det lokala planet, exempelvis ett nationellt centrum och utökat samarbete mellan myndigheter.

Skolverket föreslår en utökning av undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa för specialskolan med 100 timmar och att undervisningstiden för elevens val samtidigt minskas i motsvarande omfattning. Däremot föreslås ingen motsvarande utökning av antalet timmar i idrott och hälsa eller samtidigt minskning av antalet timmar i elevens val för grundsärskolan eller sameskolan.

Tidigare uppdrag om idrott och hälsa samt rörelse i skolan

Regeringen gav 2011 Skolverket i uppdrag att stödja skolors utveckling av ämnet idrott och hälsa (U2011/05948/S). I uppdraget ingick att erbjuda utbildningsinsatser för lärare samt vid behov utveckla material för att stödja utvecklingen av ämnet. Insatserna skulle ge stöd för att använda de nya kursplanerna respektive ämnesplanerna i ämnet samt att bedöma elevernas kunskaper utifrån kunskapskraven. Inom ramen för uppdraget tog myndigheten fram stödmaterial för lärare samt genomförde kurser, seminarier och riktade stödinsatser. I sin redovisning framförde Skolverket att skolans uppdrag att sträva efter att erbjuda daglig fysisk aktivitet, som det formuleras i läroplanerna för de obligatoriska skolformerna, är en viktig hälsofråga och ett område som i större utsträckning behöver uppmärksammas. Detta är bl.a. mot bakgrund av forskning som visar på positiva effekter av daglig fysisk aktivitet.

Skolverket fick den 15 maj 2014 i uppdrag att ta fram förslag till stadiindelad timplan för grundskolan (U2014/03489/S). I ett tilläggsuppdrag (U2014/5377/S) angavs att ämnet idrott och hälsa skulle utökas med 100 timmar och elevens val minskas med motsvarande tid. Skolverket redovisade båda uppdragen till regeringen den 26 november 2014 (dnr 2014:574).

I november 2016 gav regeringen Skolverket i uppdrag (U2016/04956/S) att se över behovet av mer rörelse under skoldagen och lämna förslag som syftar till mer rörelse för alla elever, såväl flickor som pojkar, i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan. Uppdraget redovisades inte till regeringen.

Det nuvarande uppdraget om mer rörelse i skolan

Enligt regeringsuppdraget (U2018/01430/S) ska Skolverket lämna förslag som syftar till mer rörelse under skoldagen för alla elever, såväl flickor som pojkar, i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan. Skolverket ska även överväga och vid behov lämna förslag för mer rörelse i förskoleklass och fritidshemmet.

Uppdraget innefattar att:

1. Redovisa relevant forskning på området avseende effekterna på skolresultat av mer rörelse, särskilt hos elever med mer stillasittande livsstil, och om dessa skiljer sig åt mellan könen, olika åldrar och andra relevanta omständigheter.
2. Beskriva hur kommuner och andra huvudmän redan i dag erbjuder daglig fysisk aktivitet under skoldagen.

3. Analysera vilka åtgärder som behövs för att alla elever ska erbjudas mer rörelse under skoldagen och lämna förslag som syftar till detta.
4. Göra en analys av i vilka årskurser en utökning av undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa med 100 timmar i grundskolan fr.o.m. 2019 ger störst effekt.
5. Föreslå författningsändringar avseende ett stärkt ansvar att i utbildningen inkludera inslag som leder till ökad rörelse bland eleverna. En analys ska göras av hur dessa ändringar bäst samverkar med utökningen av undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa.

Hela uppdraget ska slutredovisas senast den 31 januari 2019.

Utökning av 100 timmar i idrott och hälsa i grundskolan

Punkt 4, dvs. den del som avser utökningen av undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa med 100 timmar i grundskolan redovisades till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) den 13 juni 2018. I redovisningen framhöll Skolverket att det finns goda skäl för en utökning av antalet undervisningstimmar i ämnet idrott och hälsa för elever i alla åldrar i grundskolan. Eftersom Skolverket tolkade uppdraget som att syftet med utökningen var att eleverna skulle få fler möjligheter till rörelse under skoltid förordades alternativet att lägga merparten av utökningen i årskurs 6–9. Detta grundar sig på kunskapen om att elever i högstadiet rör sig minst¹. Skolverket angav som ett riktmärke för fördelningen 20 timmar i mellanstadiet med tyngdpunkt i årskurs 6 och 80 timmar i högstadiet. Regeringen beslutade i enlighet med Skolverkets förslag, samtidigt som undervisningstiden i elevens val minskades med motsvarande tid i timplanen. Utökningen kommer att genomföras från och med den 1 juli 2019.

Tilläggsuppdrag om undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa i grundsärskolan, specialskolan och sameskolan

Regeringen gav den 28 juni 2018 Skolverket ett tilläggsuppdrag (U2018/02965/S). Uppdraget innebär att analysera om undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa i grundsärskolan, specialskolan och sameskolan bör utökas samtidigt som undervisningstiden i elevens val minskas samt, om så bedöms vara lämpligt, lämna sådana förslag. I uppdraget ingår även att i så fall analysera i vilka årskurser en sådan eventuell utökning ger störst effekt samt att utforma förslagen därefter. I uppdraget ingår också att analysera hur en eventuell utökning bäst samverkar med de författningsändringar som Skolverket ska föreslå i det ursprungliga uppdraget om mer rörelse.

Definition av rörelseaktivitet respektive fysisk aktivitet

I diskussionen om mer rörelse respektive fysisk aktivitet i skolan används begreppen *rörelseaktivitet* och *fysisk aktivitet* omväxlande. Skolverket utgår ifrån den

¹ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/s/skolbarns-halsovanor-i-sverige-201718---grundrapport/>

definition av begreppen *rörelseaktivitet* och *fysisk aktivitet* som finns i Skolverkets kommentarmaterial till kursplanen i idrott och hälsa (s. 6): ”För att beskriva *fysiska aktiviteter* i kursplanen används både begreppet rörelseaktivitet och begreppet fysisk aktivitet. De används i stort sett synonymt i kursplanen, men i vetenskapliga och teoretiska sammanhang görs det skillnad mellan dem. Med fysisk aktivitet menas då varje rörelse som ökar energiförbrukningen. Det kan vara allt från att gå upp för en trappa till att spela fotboll eller att orientera i skogen. Rörelseaktiviteter beskriver en vidare syn på rörelse där sinnena och hela kroppen är involverade.

Begreppet används för att beskriva fysiska aktiviteter som kan utföras med en viss kvalitet och medvetenhet och som kan utveckla elevernas fysiska förmåga. Idrott ingår som en del i ämnets rörelseaktiviteter.”

Folkhälsomyndigheten skriver i sin rapport *Livsvillkor, levnadsvanor – fysisk aktivitet och matvanor*²: ”Fysisk aktivitet och inaktivitet har många effekter på människors hälsa och på folkhälsan i stort. Fysisk aktivitet definieras som all typ av rörelse som ger ökad energiomsättning.” I en senare rapport (*Skolbarns hälsovanor i Sverige 2017/2018*) skriver Folkhälsomyndigheten: ”Att vara fysiskt aktiv kan handla om att promenera eller cykla till skolan, ägna sig åt olika former av idrott, ha aktiviteter på skolan eller leka med kamrater”.

När det gäller förslagen till författningsändringar använder Skolverket *fysisk aktivitet*, eftersom det är det uttryckssätt, som används i dag i läroplanerna.

Forskningsöversikt om fysisk aktivitet och studieresultat

I en promemoria (bilaga 1) redovisas Skolverkets genomgång av relevant forskning, när det gäller effekter på studieresultat av mer rörelse. Särskilt har effekterna hos elever med en stillasittande livsstil beaktats vid forskningsammansättningen, liksom om effekterna skiljer sig mellan kön och olika åldrar.

Sammanfattningsvis kan man se att det finns många studier som pekar på positiva samband mellan fysisk aktivitet och studieresultat. Resultaten varierar dock beroende på studiedesign, elevpopulation och vilken form av fysisk aktivitet som undersöks. Det går därmed inte att utesluta att de positiva samband mellan fysisk aktivitet och studieresultat som kan ses i olika tvärsnittsstudier beror på andra, bakomliggande faktorer. De interventionsstudier som gjorts på området har gett varierade resultat men undersöker också olika former av interventioner på olika sorters elevgrupper. Det är svårt att tala i termer av kausala effekter av fysisk aktivitet på studieresultaten, eftersom forskningen inte entydigt kan förklara uppkomna samband. Samtidigt pekar mycket lite på att fysisk aktivitet skulle föra med sig någonting negativt för elevers studieresultat.

I flera delar är forskningen mycket tvetydig, till exempel när det gäller variationen av resultat mellan olika typer av studier, liksom mellan pojkar och flickor eller mellan skolämnen. När det gäller skillnader avseende ålder är forskningen begränsad.

² <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/fysisk-aktivitet-och-matvanor/fysisk-aktivitet/>

Såväl skillnader mellan olika årskurser som likheter mellan dem har framkommit. Detta innebär att det är svårt att säga någonting om skillnader avseende ålder, utöver att graden av fysisk aktivitet sjunker med stigande ålder. Av sammanställningen framgår att det finns studier gjorda i svenska skolsammanhang som visar på positiva samband mellan fysisk aktivitet och studieresultat.

Den internationella forskningen stärker de svenska studierna till viss del, men visar också att det finns studier där man inte sett samma positiva samband. Variationer i studiedesign, olika former av interventioner och interventionernas olika tidsspann kan vara förklaringar till att forskningen kommer med varierande resultat. Olika elevgrupper kan också påverkas olika av ökad fysisk aktivitet, vilket en del forskning visar.

Forskningen om hur specifikt elever med ett mer stillasittande livsstil förändrar sina studieresultat på grund av mer rörelse i skolan är också begränsad. Få interventionsstudier om fysisk aktivitet undersöker om interventionen har påverkat initialt stillasittande på ett annorlunda sätt än initialt aktiva. En forskningsöversikt över interventionsstudier som undersökte ökad fysisk aktivitet för överviktiga barn och unga landar i att det inte finns tillräckligt stöd för att det förbättrar deras studieresultat. Flera studier pekar på ett samband mellan stillasittande beteende och lägre studieresultat, men olika former av stillasittande beteende kan ha olika samband med elevers studieresultat. Flera tvärsnittsstudier som utgår från självrapporterad fysisk aktivitet och stillasittande beteende pekar på att skärmtid har ett negativt samband med studieresultat. Att utgå från självskattat beteende är dock förknippat med viss osäkerhet, då det kan vara svårt för studiens deltagare att minnas eller uppskatta hur mycket tid de lägger på olika aktiviteter. Stillasittande beteende och fysiskt aktivt beteende är inte heller två exklusiva företeelser. Fysiskt aktiva elever kan också i hög grad vara stillasittande.

Hela översikten finns i bilaga 1.

Nordisk utblick

Skolverket har erfårit att liknande satsningar på mer rörelse och fysisk aktivitet i skolan pågår i de andra nordiska länderna, om än i olika tappningar och med olika styrprocesser. Därför har Skolverket sammanställt en kortfattad information om läget i Danmark, Finland och Norge.

Danmark

Den danska Folkeskolereformen, som antogs den 7 juni 2013, slog fast att de danska skoleleverna skulle erbjudas en längre och mer varierad skoldag med ökad undervisningstid och mer varierade undervisningsformer. Den längre skoldagen skulle bland annat säkerställa att alla elever kunde vara fysiskt aktiva i genomsnitt 45 minuter om dagen under ett läsår. Hur den dagliga rörelsen planeras, organiseras och genomförs är upp till den enskilda skolan eller kommunen. Den dagliga rörelsen ligger utanför de 630 timmar som ingår timplanen i ämnet idrät (idrott och hälsa) i årskurserna 1–9 i folkeskolan (grundskolan).

Det Nationale Institut for Kommuners och Regioners Analyse og Forskning (KORA) sammanställde 2017 en forskningsrapport³ över implementeringen av Folkeskolereformen 2013. I rapporten har sex centrala delar i skolreformen fokuserats: stödjande undervisning, motion och rörelse, läxhjälp och ämnesfördjupning, öppen skola, samarbete mellan pedagogisk personal och elevplaner.

Rapporten visar att skolorna har implementerat reformen i olika stor utsträckning och på olika sätt. I de fall där det i förväg fanns en positiv förväntan på att reforminnehållet skulle leda till en positiv utveckling blev det också så i högre grad. Elever i årskurs 6 ger uttryck för att trivsel i ämnena och generell trivsel på skolan påverkas mest av de ökade rörelseinslagen i undervisningen vid jämförelse mellan de olika delarna i reformen. I en annan utvärdering⁴ uppger 68 procent av de svarande skolorna att de uppfyller Folkeskolereformens krav om 45 minuters daglig rörelse. Den pekar också på att elever, lärare och pedagoger⁵ är mest positiva till reformen i relation till motion och rörelse. Dock är det bara 20 procent av lärare och pedagoger som uppger att de dagligen använder sig av rörelse i sina lektioner⁶. Samtidigt uppskattar 68 procent av de svarande skolorna⁷ att de uppfyller folkeskolereformens krav om 45 minuters daglig rörelse. I samma studie framgår att ansvaret på att organisera rörelse ligger på de enskilda lärarna i 75 procent av de skolor som svarat⁸.

Lärare i de senare årskurserna uttrycker att de har begränsad tid till att undervisa om det ämnesstoff som eleverna har rätt till och är därför de som är mest skeptiska till rörelsepauser och rörlig pedagogik. De äldre eleverna är också svårare att motivera till rörelse, uppger lärarna. Samtidigt visar den kvantitativa analysen i KORA-studien att både lärare och elever generellt är positiva till reformelementet rörelse och motion.

KORA:s fallstudie vittnar om att motion och rörelse är högt prioriterat bland många elever. Eleverna är angelägna om att rättigheten till 45 minuters daglig rörelse efterlevs av skolan. I studien framgår också att elever ofta har andra förväntningar än lärare på vad rörelse i skolan ska innebära. Många skolor har därför aktivt behövt arbeta med syftet med daglig rörelse. Elever har i flera fall uppmärksammat huvudmän på att deras skolor inte efterlever reformkravet.

³ https://www.kora.dk/media/6661129/11013_en-laengere-og-mere-varieretskoledag_implemterings-og-effektundersogelse.pdf

⁴ <https://skoleidraet.dk/media/6346522/bevaegelse-i-skoledagen-2017.pdf>. I denna utvärdering är 342 av 1 164 danska folkeskolor representerade.

⁵ I den danska skolkontexten görs skillnad mellan lärare och pedagoger. Pedagoger är allmänt didaktiker med fokus på barns lärande och trivsel. Deras professionalitet bygger på kunskap om relationer och inkluderande sammanhang. Lärare är ämnesdidaktiker och deras professionalitet bygger på att identifiera vad elever behöver kunna och undervisa på ett sätt så att elever lär sig det som är avsett. (Sederberg, M., Kortbek, K. & Barendscheer, A. 2017, s. 23).

⁶ KORA, 2017, s. 20.

⁷ Antal danska folkeskolor är totalt 1 164. Antal svar 342. (Oxford Research studie 2017, s. 5).

⁸ 452 svar från totalt 508 skolor, flera skolformer ingår: Folkeskolor, Friskolor och private skolor, specialskolor. (Oxford Research, 2017, s. 2).

Tre former av rörelsekategorier har utkristalliserats i den dagliga rörelsen i skolorna: pulsträning, rörelsepauser samt rörlig pedagogik. KORA:s analys visar också att pedagoger i större utsträckning än lärare är positiva till daglig fysisk aktivitet och att yngre lärare är mer positiva än äldre lärare. Drygt en tredjedel av lärarna efterfrågar mer och fördjupad kunskap i att använda rörelse i sin undervisning.

Finland

Liikkuva koulu (Skolan i rörelse) inleddes 2010. Syftet med Skolan i rörelse är att erbjuda eleverna i den finska skolan en mer aktiv och trivsamt skoldag genom fysisk aktivitet, samt att eleverna ska röra sig minst 60 minuter varje skoldag. Rörelse kan också ske i direkt anslutning till skoldagen och ligger utanför ämnet gymnastik vars timplan är 760 timmar i grundskolan (årskurs 1–9).

Under de två första åren var Skolan i rörelse ett pilotprojekt, som innebar att 10 000 elever från 45 skolor deltog i 21 regionala projekt. 58 skolor ansökte om medel hos Utbildnings- och kulturdepartementet för att starta egna rörelseprojekt som skulle främja en mer fysiskt aktiv skoldag. Utbildningsstyrelsen ansvarade för organisationen tillsammans med sina regionala kontor⁹.

År 2017 omfattades 89 procent av eleverna i 83 procent av landets skolor av programmet, som är frivilligt. Deltagande skolor söker i dagsläget, precis som i det initiala skedet av Skolan i rörelse, finansiering för aktivitetsprojekten. Skolorna utformar själva sina projekt med stöd från regionala nätverk. Aktiviteter på skolorna kan vara bland annat aktiva raster, fysisk aktivitet som del av undervisningen samt aktiva transporter till och från skolan¹⁰.

Projektet Skolan i rörelse arbetar utifrån ett bottom-up perspektiv, där regioner och skolor utgår från sina idéer, kompetenser och villkor för att genomföra aktiviteter för främjande av rörelse och begränsa stillasittande. Samtidigt genomförs nationella seminarier för att utveckla pedagogiskt kunnande i rörelse. Skolan i rörelse har inspirerats av social-ekologiska interventioner, där hänsyn tas till fysisk såväl som psykosocial miljö, med utgångspunkt i elevers individuella behov.

Under 2016–2018 har sammanlagt 21 miljoner Euro reserverats ur statsbudgeten för programmet. Finansiering sker också via lottförsäljning. Skolan i rörelse är en del av den finska regeringens spetsprogram för kompetens och utveckling och är ett departementsövergripande samarbete mellan offentlig och ideell sektor. Inom statsförvaltningen deltar alla centrala förvaltningar, idrott och motion, undervisning, social- och hälsovård, ungdomsverksamhet, miljö och kommunikation¹¹.

⁹ Haapala et al., 2017 s. 1 443.

¹⁰ Tammelin et al. 2013, se https://www.likes.fi/filebank/885-likes_oppilfyaktiiv_raportti_0404_summary.pdf; Haapala et al., 2017 s. 1 443 och Generation Pep, 2018, se <https://generationpep.se/sv/>

¹¹ Tammelin et al. 2013, se https://www.likes.fi/filebank/885likes_oppilfyaktiiv_raportti_0404_summary.pdf; Haapala et al. 2017, s.1 443 och Generation Pep, 2018 se <https://generationpep.se/sv/>

Enligt finska rekommendationer ska barn i skolåldern vara fysiskt aktiva en till två timmar om dagen och skärmtid kopplat till underhållning bör inte överskrida två timmar om dagen. Vid starten av Skolan i rörelse 2010 mättes således 698 låg-, mellan- och högstadielävers dagliga fysiska aktivitetsnivåer med accelerometrar¹². Resultatet visade att elever i låg och mellanstadiet i genomsnitt var måttligt till mycket fysiskt aktiva under 62 minuter om dagen. För högstadieläver var motsvarande siffra 44 minuter. Studien visade också att de yngre eleverna var stillasittande genomsnitt 38 minuter av varje timme de befann sig i skolan och de äldre eleverna var stillasittande 45 minuter av varje hel timme.

I uppföljningen¹³ av de initiala mätningarna av elevers fysiska aktivitetsnivåer samt stillasittande framgår att de låg- och mellanstadieläver som var involverade i Skolan i rörelse var mer fysiskt aktiva under skoldagen än referensskolornas elever. Skillnaden var dock liten. Elevernas stillasittande på låg- och mellanstadiet för de elever som ingick i Skolan i rörelse, minskade dessutom. Uppföljningen fann dock inga skillnader mellan i hur fysiskt aktiva Skolan i rörelse-skolors elever och referensskolornas elever var under en hel dag, det vill säga när både skoldag och övrig tid var inkluderade i mätningarna. Det konstateras också att elever från en av referensskolorna generellt var mer fysiskt aktiva dagligen än de elever i studien som befann sig på de skolor som ingick i Skolan i rörelse. Vidare visade det sig att elever kompenserade ökad fysisk aktivitet under skoltid med ökat stillasittande på sin fritid, vilket sammanfaller med andra studiers resultat av interventioner av fysisk aktivitet på skolor¹⁴.

Forskarna som genomfört Skolan i rörelses ovan nämnda utvärderingar föreslår fler longitudinella studier av satsningen Skolan i rörelse, ett främjande av aktiv pendling till och från skolan samt införande av en mer rörlig pedagogik eller fysiska aktivitetspauser i de traditionellt teoretiska skolämnena. Vidare uttrycker dessa forskare att det går att öka den dagliga fysiska aktiviteten utan att det får någon negativ effekt på elevers skolprestationer samt att den fysiska aktiviteten kan bidra till lärande¹⁵.

I Skolan i rörelses delrapport från 2015¹⁶ framgår att en tredjedel av de finska eleverna uppnår rekommendationen om 60 minuters daglig fysisk aktivitet, samt att elever i årskurs 1–6 som deltar i Skolan i rörelse når rekommendationen oftare än elever vars skolor inte deltar i Skolan i rörelse. De yngre eleverna (årskurs 1–6) uppskattar i större utsträckning inslagen av fysisk aktivitet i jämförelse med de äldre (årskurs 7–9) och likt sina danska kollegor önskar sig de finska lärarna mer fortbildning inom området rörelse.

¹² Haapala et al. 2017 s. 1 443.

¹³ Haapala et al. 2017 s. 1 443.

¹⁴ Se till exempel Moller et. al. (2014) och Ridgers et al. (2014, 2015).

¹⁵ Facts Express 1C/2018: Physical activity during the school day and learning. Summary of the status review.

¹⁶ https://liikkuvakoulu.fi/sites/default/files/lk_valiraportti_111017_en.pdf, s. 3.

Enligt delrapporten från 2015 var en ny utvärdering med nya data planerad till 2018, men vi har ännu inte sett den.

Norge

Sedan den 1 augusti 2009 har Norges grundskoleelever rätt till 76 timmar extra fysisk aktivitet i årskurserna 5–7, vilket motsvarar 40 minuter i veckan, utöver årskursernas 228 timmar i kroppsøvingsfaget¹⁷. Syftet är att erbjuda mer rörelse och en mer varierad skoldag för alla elever oavsett funktionsvariation. Den fysiska aktiviteten ingår inte i något ämne men omfattas av skolplikten och rätten till utbildning¹⁸. Den norska grundskolan är tioårig och den minsta garanterade undervisningstiden i kroppsøvingsfaget är 701 timmar. Därutöver har alltså elever i årskurs 5–7 ytterligare 76 timmar fysisk aktivitet.

Som ett led i att skapa ett kunskapsunderlag för framtida arbete med fysisk aktivitet för eleverna på ungdomstrinnet (årskurserna 8–10) har Norges idrettshøgskole (NIH) tillsammans med Høgskolen på Vestlandet (HVL), Universitetet i Agder, Universitetet i Stavanger og Regionsenter for barn og unges psykiske helse, Helse-region Øst og Sør fått i uppdrag av Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet, Helse- og omsorgsdepartementet och Helsedirektoratet att pröva, utveckla och utvärdera modeller för ökad fysisk aktivitet och implementera dessa på 30 skolor i ett randomiserat urval. Projektet heter School in motion (ScIM). Syftet med försöket är att studera hur ämnet kroppsøving og fysisk aktivitet påvirker elevers fysiska og psykiske helse samt lærande og lærandemiljø.

Eleverna på ungdomstrinnet har deltagit i ämnet kroppsøving samt fysisk aktivitet utanför ämnet i en omfattning av totalt fyra klocktimmar i veckan. Under 2016–2017 genomfördes en pilotstudie på sju skolor. Under 2017/2018 har interventionen genomförts och resultatet kommer att presenteras i början av 2019. Resultat från pilotstudien oberoende av vilken fysisk aktivitetsmodell som eleverna deltagit i indikerar en positiv förändring i elevernas tilltro till sin egen fysiska förmåga, att lyckas i skolan, i social kompetens och i hur nöjda eleverna var med sitt utseende¹⁹.

I samband detta fick också Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet (MHFA) vid HVL i uppdrag av Utdanningsdirektoratet og Kunnskapdepartementet att samla in og systematisera gode erfaringer av hur barnehager (förskolor) og skolor arbeider med strukturert og regelbunden eller daglig fysisk aktivitet utanför ämnet kroppsøving. Uppdraget resulterade i en kunnskapsoversikt²⁰. Vid HVL återfinns också Senter for fysisk aktiv læring (SEFAL). HVL arbeider också med att ta fram en vidarutbildning avsedd för lärare i fysisk aktiv pedagogik (Physical Active Lessons).

I november 2017 beslutades i Stortinget att föreslå den norska regeringen att elever i årskurserna 1–10 skulle erbjudas minst en timmes fysisk aktivitet per dag, inom

¹⁷ Motsvarar ämnet idrott og helse i Sverige.

¹⁸ <https://www.udir.no/Udir/PrintPageAsPdfService.ashx?pid=760&cepslanguage=no>

¹⁹ <https://www.udir.no/globalassets/filer/tall-og-forskning/rapporter/2017/utproving-og-evaluering-av-modeller-for-fysisk-aktivitet.pdf>

²⁰ <http://mhfa.no/wp-content/uploads/2016/11/MHFA-rapport-nr-2-2016.pdf>

ramen för nuvarande timantal. Kostnaden för att genomföra beslutet beräknades uppgå till 6, 1 miljarder norska kronor (NOK). I förslaget framgick att den fysiska aktiviteten skulle planeras, genomföras och värderas av kvalificerade lärare. Om man bortsåg från kostnader för lärares för- och efterarbete, skulle den beräknade kostnaden uppgå till 2,6 miljarder NOK.

När den norska regeringen la fram sin budget för 2019 hade det dock inte avsatts några medel till 60 minuters daglig fysisk aktivitet i den norska grundskolan²¹. Vidare protesterade Kunnskapsdepartementet mot förslaget eftersom det innehöll en detaljerad styrning mot undervisningsmetoder som innehåller fysisk aktivitet. Detta strider mot ansvarsfördelningen inom den norska skolan, som säger att den undervisande läraren i respektive ämne avgör vilka metoder som är mest lämpliga att använda sig av för att eleverna ska lära sig det som är avsett och därmed uppfylla skolans samhällsuppdrag. Ytterligare ett skäl var att Kunnskapsdepartementet ville invänta resultatet av NIH:s studie. Det är alltså oklart om och hur denna satsning kommer att föras vidare i Norge.

Hur erbjuder skolhuvudmän fysisk aktivitet under skoldagen?

Skolverket skickade i juni 2018 ut en enkät om skolhuvudmäns arbete med att erbjuda daglig fysisk aktivitet till alla kommunala huvudmän, Sameskolstyrelsen, Specialpedagogiska Skolmyndigheten (SPSM) och 32 enskilda huvudmän. Frågorna handlade om förekomst av mål och riktlinjer, på vilka andra sätt huvudmän arbetar för att uppmuntra fysisk aktivitet och om det gjorts någon uppföljning av hur skolenheterna arbetar med daglig fysisk aktivitet. Svar inkom från 246 av totalt 324 huvudmän i urvalet och svarsfrekvensen uppgick därmed till 76 procent.

Totalt 24 procent av de svarande uppgav att de har tagit fram mål och riktlinjer om daglig fysisk aktivitet. Ytterligare 50 procent av respondenterna uppgav att de arbetar på något annat sätt för att uppmuntra till daglig fysisk aktivitet på sina skolenheter.

Det finns skillnader i hur, och till vilken grad, huvudmännen arbetar med frågan. Vissa huvudmän uppger att de har initierat konkreta aktiviteter som exempelvis schemalagd pulsträning som skolenheternas elever deltar i. Andra huvudmän har tagit initiativ till nätverk för att skolenheterna ska kunna sprida tips eller idéer till varandra och tillhandahåller en infrastruktur för att idéutbytet ska kunna fungera. Många huvudmän uppger att de vet att deras skolenheter på olika sätt arbetar med fysisk aktivitet, men att detta framför allt sker på initiativ av skolenheterna själva.

Av de svarande respondenterna har 38 procent gjort någon typ av uppföljning av hur deras verksamheter arbetar med daglig fysisk aktivitet. Många skolhuvudmän får in information om hur skolorna arbetar via det systematiska kvalitetsarbetet och en del kommunala huvudmän har regelbunden redovisning för kommunens skolenämnd eller motsvarande.

²¹ <https://www.aftenposten.no/100Sport/sprek/Forsker-refser-Regjeringens-nye-beslutning--Et-svik-mot-alle-skolebarn-263025b.html>

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) är huvudman för specialskolorna och Sameskolstyrelsen är huvudman för sameskolorna. Båda dessa huvudmän saknar riktlinjer och ingen av dem har heller gjort någon uppföljning kring hur arbetet med daglig fysisk aktivitet bedrivs.

Hela rapporten finns i bilaga 2. Det finns också fler rapporter med exempel från skolor i Sverige och Finland som redan arbetar med mer rörelse i skolan²².

Skolverkets genomförande av uppdraget

Samråd om mer rörelse under skoldagen och undervisningstiden i idrott och hälsa i grundsärskolan, specialskolan och sameskolan

Följande myndigheter och organisationer var inbjudna till samråd den 9–10 oktober 2018: Centrum för idrottsforskning (CIF), Folkhälsomyndigheten, Funktionsrätt Sverige, Gymnastik- och Idrottshögskolan (GIH), Göteborgs universitet, Högskolan Dalarna, Högskolan i Halmstad, Högskolan i Skövde, Karlstads universitet, Linköpings universitet, Linnéuniversitetet, Lärarförbundet, Malmö universitet, Myndigheten för delaktighet, Riksidrottsförbundet, Sameskolstyrelsen, Skolinspektionen, Svenskt Friluftsliv, Skolidrottsförbundet, Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM), Svenska Idrottslärarföreningen, Sveriges Elevkårer, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Sveriges elevråd – SVEA, Sveriges Skolledarförbund, Umeå universitet, Yrkesföreningar för fysisk aktivitet (YFA).

Under samråden diskuterades följande frågor:

- Vad behövs för att kunna ge alla elever mer rörelse under skoldagen?
- Bör ämnet idrott och hälsa få en utökning med 100 timmar även i grundsärskolan, sameskolan och specialskolan, och i så fall i vilka årskurser skulle detta få störst effekt (tilläggsuppdraget)?

Vad behövs för att kunna ge alla elever mer rörelse under skoldagen?

Synpunkterna på den första frågan sammanfattas under ett antal teman: *Arbete på huvudmannanivå och på skolorna*, *Att få med alla elever* och *Nationella insatser*.

Arbete på huvudmannanivå och på skolorna

Flera deltagare i samråden påpekade att det inte fungerar med en verksamhet som bygger på eldsjälarna och frivilliga insatser. Dialog mellan rektor och förvaltning är en del av resultatdialogen och en del av det systematiska kvalitetsarbetet. Samverkan med elevhälsan är en avgörande framgångsfaktor, liksom bättre samverkan med föreningslivet.

²² Exempel på rörelseprojekt:

<http://www.bunkeflomodellen.com/>

<https://www.engelholm.se/utbildning-och-barnomsorg/kunskapsstaden-angelholm/aktivitet-forebygger.html>

<https://www.rf.se/rorelsesatsningiskolan/>

<https://liikkuvakoulu.fi/svenska>

Det är en oroväckande utveckling att många nya skolor i stadsmiljö saknar skolgårdar och tillgång till idrottshallar. Därför är det viktigt att använda utomhusmiljöerna runt skolan i undervisningen.

Några metoder för ökad fysisk aktivitet är organiserad lek och organiserade rastaktiviteter till yngre elever för att träna och utveckla motoriska färdigheter. Man behöver satsa på att utveckla verksamheten i fritidshem och fritidsgårdar. Det krävs medvetet arbete för att utveckla rastaktiviteter och mer varierad undervisning.

All berörd personal i skolan behöver kompetensutveckling. Skolpersonalen behöver tillföras kunskap om elevers olikheter och behov. Fritidspedagogerna har en viktig uppgift.

Det är viktigt att öka tiden för rörelse även i de yngre åldrarna. Möjligheten till mindre grupper, hög vuxennärvaro och kompetenshöjning av personalen ska användas. Det behöver bildas rörelseteam på skolorna.

Att få med alla elever

Från många deltagare i samråden framkom synpunkten att alla elever måste få goda förutsättningar för att röra sig i skolan. Aktiviteterna bör inte alltid vara frivilliga och det bör finnas krav på alla grupper att förbättra hälsan, även elever med funktionsnedsättningar.

Det viktigaste är att sätta fokus på elevers lärande och arbetsmiljö. Inkluderingen är viktig så att alla elever känner sig trygga i de aktiviteter som ska bedrivas. Lärarnas kompetens är betydelsefull, men främst då kompetensen att faktiskt kunna kommunicera med eleverna. Det är viktigt att föra dialog med eleverna och elevföreningarna är viktiga samtalspartners.

Många elever känner att ämnet idrott innebär otrygghet, tävlingsinriktning och för stort fokus på bollsporter. Olika elevgrupper känner extra stor otrygghet och drar sig undan, exempelvis HBTQ-elever. Synen på vad rörelse kan innebära behöver breddas.

Barn och ungdomar med funktionsnedsättningar är de mest stillasittande. Eleverna måste få större möjligheter att påverka hur de vill röra sig. För barn och ungdomar med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) behövs mer inkluderande idrott, nya samverkansformer, aktiviteter och träningsupplägg. Digitala verktyg kan användas för att inkludera alla elever.

Tre viktiga framgångsfaktorer för mer rörelse i skolan är ungas delaktighet, varaktighet och personella resurser. Tävlingskulturen måste motverkas och det måste satsas på breddidrott.

Nationella insatser

I samråden framkom att målet att alla elever ska erbjudas fysisk aktivitet behöver förstärkas i läroplanen. Uppföljning är viktig. Några deltagare hävdade att rörelse borde vara obligatoriskt och schemalagt med D för ”deltagit” antecknat i betyget.

Vidare framkom i samråden åsikten att satsningen på rörelse inte får bygga på kort-siktiga bidragssystem som ofta kan bli kontraproduktiva. Det måste också finnas en välfungerande plan för arbetet som är hållbar över tid. Flera deltagare påpekade också att stöd är bättre än statsbidrag och att det ofta är de resursstarka skolorna och kommunerna som söker bidragen.

Det nämndes även i samråden att en nationell samling krävs för att få en nationell konsensus kring frågan om mer rörelse i, gärna under ledning av en myndighet. Ett förslag i samråden var att återupprätta satsningen ”Hälsofrämjande skola” med en sammanhållande koordinator på varje skola. Hälsoinspiratörer kan behövas. Deltagarna i samråden tyckte att det finns behov av kompetensutveckling av lärare i alla skolformer, som skulle kunna genomföras i form av ett ”Hälsolyft” på bred bas med handledare (jfr Matematiklyftet och Läsllyftet).

Lärosäten och högskolor borde enligt samråden få metodutvecklingsuppdrag, samverka kring uppdraget och hitta goda exempel. Det är viktigt att följa GIH:s nya stora forskningsstudie om skolungdomars hälsa. Innehållet är forskningsinsatser och metodutveckling om utökad antal skoltimmar, former för att erbjuda fysisk aktivitet och kunskapsutveckling.

Bör ämnet idrott och hälsa få en utökning med 100 timmar även i grundsärskolan, sameskolan och specialskolan, och i så fall i vilka årskurser skulle detta få störst effekt (tilläggsuppdraget)?

I samråden kommenterade flera deltagare att timfördelningen i grundsärskolan, specialskolan och sameskolan är en komplex fråga. Spontant kan man tycka att det är självklart att alla skolformer ska ha samma timantal, men det finns många parametrar att ta hänsyn till.

Likvärdigheten ska vara grunden men man bör gå tillbaka och titta på anledningen till att tiden för ämnet idrott och hälsa har fördelats olika mellan skolformerna från början. Digitaliseringen kan bidra till att hitta nya former för fysisk aktivitet för elever med funktionsnedsättning.

Det är positivt med mer rörelse i skolan även för dessa målgrupper, men det kan finnas större variation i uppdraget. Ett sätt kunde vara att tillåta en större variation av timantalet utifrån elevernas förutsättningar. Då behövs samtidigt en noggrannare uppföljning än i grundskolan.

Förslag till författningsändringar

Enligt punkt 3 i uppdraget ska Skolverket föreslå författningsändringar avseende ett stärkt ansvar att i utbildningen inkludera inslag som leder till ökad rörelse bland eleverna. En analys ska göras av hur dessa ändringar bäst samverkar med utökningen av undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa.

Centrum för idrottsforskning redogör i sin redovisning (S2015/08201/FS) för studier som visar att få unga i dag lever upp till den medicinska expertisens rekommenderade nivåer av daglig fysisk aktivitet. De största folkhälsovinsterna nås om det går att aktivera dem som är minst fysiskt aktiva. Cirka sex procent av unga deltar sällan eller aldrig i skolans undervisning i idrott och hälsa, de är stillasittande på

rasterna, de tillhör sällan föreningsidrotten och de uppger sig även i övrigt ha en fysiskt inaktiv fritid.

Redovisningen av ett uppdrag till Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket om att ta fram underlag till insatser för att främja hälsa relaterad till matvanor och fysisk aktivitet (S2016/03245/FS) visar att det är möjligt att främja fysisk aktivitet på befolkningsnivå. Insatserna behöver dock vara långsiktiga och riktas både till individer och till deras sociala och fysiska miljö. Skolan framhålls som en viktig aktör i ett sådant arbete.

I regeringsuppdraget framhålls det som viktigt att skolan tar vara på de möjligheter och tillfällen som finns under skoldagen för att engagera och aktivera alla barn till mer rörelse, vilket i förlängningen kan leda till en mer jämlik hälsa. För att ge alla elever möjligheter att utvecklas så långt som möjligt för att nå utbildningens mål bedömer regeringen att det finns anledning att undersöka om och hur mer rörelse under skoldagen kan främja elevernas utveckling. Skolverket instämmer i regeringens problembeskrivning och bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas.

I dag finns en skrivning i läroplanerna för skolformerna grundskola (inklusive förskoleklass och fritidshem), grundsärskola, sameskola och specialskola under rubriken Skolans uppdrag i del 1. ”Skolan ska även sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen”. Skolverket föreslår en ny skrivning, som är tydligare och konkretare (se ruta nedan) i samtliga läroplaner. I Skolverkets förslag framgår att eleverna ska ges möjlighet och uppmuntras att delta i hälsofrämjande fysiska aktiviteter under skoldagen. Att rektor ansvarar för att detta sker förtydligas också i en ny punkt under rubriken Rektors ansvar (se ruta nedan). Texten och placeringen är densamma i alla berörda läroplaner.

I del 1 Skolans uppdrag föreslås ett tillägg (kursiverat):

Skapande och undersökande arbete samt lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. Särskilt under de tidiga skolåren har leken stor betydelse för att eleverna ska tillägna sig kunskaper. *Eleverna ska ges möjlighet och uppmuntras att delta i hälsofrämjande fysiska aktiviteter under skoldagen. När fysisk aktivitet är en naturlig del av elevernas dag kan utbildningen bidra till att eleverna förstår hur detta kan påverka hälsa och välbefinnande.*

Att rektor ansvarar för att eleverna ska ges möjlighet och uppmuntras att delta i hälsofrämjande fysiska aktiviteter under skoldagen förtydligas också i en ny punkt under rubriken Rektors ansvar.

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att ---

hälsofrämjande fysiska aktiviteter erbjuds under dagen och att elever ges möjligheter och uppmuntras att delta utifrån sina förutsättningar.

Reglering i läroplanerna

Som framgår ovan anser Skolverket att det bör göras ett förtydligande i läroplanerna. Vårt förslag till skrivning i Skolans uppdrag är tydligare och konkretare än den tidigare, men myndighetens bedömning är samtidigt att förslaget inte innebär

ett vidgat uppdrag för huvudmannen. Vidare blir rektors ansvar genom den tillagda punkten tydligare. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Uppföljningen av de fysiska aktiviteterna kommer därmed att bli en del av det systematiska kvalitetsarbetet både på huvudmannnivå och skolnivå.

Placering i läroplanerna

Skolverket bedömer att uppdraget om mer rörelse och hälsa bör skrivas fram under rubriken Skolans uppdrag, där en liknande lydelse finns i dag. Det är också naturligt att lägga in en punkt om ansvar för att hälsofrämjande fysiska aktiviteter erbjuds under dagen och att elever ges möjligheter och uppmuntras att delta utifrån sina förutsättningar under rektors ansvar för sin skolenhet. Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

I förskolans nyligen reviderade läroplan finns formuleringen ”Utbildningen ska ge barnen möjlighet att uppleva rörelseglädje och därigenom utveckla sitt intresse för att vara fysiskt aktiva. När fysisk aktivitet, näringsriktiga måltider och hälsosam livsstil är en naturlig del av barnens dag kan utbildningen bidra till att barnen förstår hur detta kan påverka hälsa och välbefinnande”. Därmed skapas en röd tråd till Skolverkets förslag i den andra delen av den tillagda texten i del 1: ”När fysisk aktivitet är en naturlig del av elevernas dag kan utbildningen bidra till att eleverna förstår hur detta kan påverka hälsa och välbefinnande”.

Förskoleklass och fritidshemmet

Både i del 3 Förskoleklassen och del 4 Fritidshemmet i läroplanen finns i dag under rubriken Syfte tydliga skrivningar om fysiska aktiviteter. ”Eleverna ska ges förutsättningar att utveckla en allsidig rörelseförmåga genom att få delta i fysiska aktiviteter och vistelse i olika naturmiljöer. Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att uppleva rörelseglädje och därigenom utveckla sitt intresse för att vara fysiskt aktiva. Vidare ska undervisningen bidra till en förståelse för hur fysisk aktivitet kan påverka hälsa och välbefinnande”. Skolverket anser därför att förslagen till förändringar i del 1 och del 2 i läroplanerna är tillräckliga för förskoleklassen och fritidshemmet.

Konsekvenser för berörda huvudmän

Skolverket ser inte att det är möjligt att utifrån gällande bestämmelser föreslå ett krav i skollagen på rörelsefrämjande aktiviteter inom utbildningen utan att det innebär ett vidgat uppdrag för huvudmannen. Eftersom Skolverket gör bedömningen att huvudman redan idag har uppdrag kring daglig fysisk aktivitet ges ett förslag som förtydligar och konkretiserar uppdraget på förordningsnivå, det vill säga i läroplanerna.

Den föreslagna regleringen ger huvudmannen möjlighet att utifrån sina lokala förutsättningar genomföra uppdraget inom den egna verksamheten, nämligen erbjuda eleverna tillfälle till rörelse under skoldagen. Som Skolverkets förslag är utformat kommer rektor även att ha frihet att utifrån elevernas och personalens önskemål

avgöra vilka prioriteringar och olika slags aktiviteter som ska erbjudas under skoldagen. Utgångspunkten är dock att utbildningen ska vara likvärdig, det vill säga att alla elever på något sätt ska ges möjlighet till fysisk aktivitet under skoldagen.

De nu föreslagna föreskrifterna berör huvudmän, rektorer, lärare, annan personal och elever i de obligatoriska skolformerna samt fritidshemmet. Skolverket bedömer att de föreslagna ändringarna kan medföra visst behov av kompetensutveckling av skolpersonal inom området fysisk aktivitet och speciellt kunskap kring elevers olika förutsättningar. Skolverket kommer att göra insatser för implementering och kompetensutveckling i samband med ändringarna i läroplanerna.

Varje huvudman och skola ges stor frihet att arbeta på olika sätt med att uppfylla det förtydligade uppdraget att erbjuda och uppmuntra eleverna till fysiska aktiviteter under skoldagen, dvs. inte bara inom undervisningen utan inom hela utbildningens ramar. Om detta medför några kostnader kan därför komma att variera mellan huvudmän och skolenheter beroende på hur förutsättningarna ser ut, vilka aktiviteter som skolorna väljer att erbjuda och hur de organiseras. Skolan kan till exempel själv arrangera aktiviteterna, bjuda in föreningar eller köpa tjänster. Aktiviteterna kan också ske inom ramen för undervisningen i andra ämnen än idrott och hälsa. Det är därför inte möjligt för Skolverket att lämna en detaljerad kostnadsberäkning på lokal eller nationell nivå.

Skolverket förordade i sin tidigare redovisning av regeringsuppdraget den 13 juni 2018 en utökning av 100 timmar och motsvarande minskning av elevens val för de senare åren i grundskolan, årskurs 6–9. Detta grundade sig på kunskapen om att elever i högstadiet rör sig minst. Förslagen i denna redovisning riktar sig till alla åldrar men skolorna kan själva avgöra om vissa aktiviteter ska riktas till speciella åldersgrupper. Ett skäl att särskilt inrikta sig mot de lägre årskurserna skulle vara att goda rörelsevanor kan grundläggas hos de yngre eleverna och motverka att stillasittandet ökar med stigande ålder.

Remissynpunkter

Förslagen till förändringar i läroplanerna remitterades till ett drygt fyrtiotal remissinstanser. De alla flesta svarade att det är positivt med ökad fysisk aktivitet i skolan och att läroplansförändringarna kan bidra till detta.

Flera instanser ville ha mer detaljerade skrivningar om vikten av att förlägga de fysiska aktiviteterna utomhus. *Riks idrottsförbundet* anser att skrivningen i del 1 Skolans uppdrag bör kompletteras bl.a. med att eleverna ska ges möjlighet och uppmuntras att delta i hälsofrämjande fysiska aktiviteter under minst 60 minuter under skoldagen. Skolverket anser dock att tilläggen om utomhusaktiviteter och en minimitid skulle innebära en alltför detaljerad styrning av hur aktiviteterna ska organiseras och genomföras. Inget hindrar att man lokalt gör dessa prioriteringar.

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) föreslår att det tydligare ska framkomma att alla elever berörs och föreslår följande lydelse: ”*Alla elever* ska ges möjlighet och uppmuntras att delta i hälsofrämjande fysiska aktiviteter under skoldagen.” och ”hälsofrämjande fysiska aktiviteter erbjuds under dagen och att *alla* elever ges

möjligheter och uppmuntras att delta utifrån sina förutsättningar”. SPSM menar att med Skolverkets formulering kan skolorna erbjuda och uppmuntra men det ges ett utrymme att inte aktivera alla. Det finns då enligt SPSM en stor risk att elever med funktionsnedsättning eller andra behov av stöd inte får del av den ökade tiden för rörelse. Skolverket anser dock att ”eleverna” i den nuvarande lydelsen redan omfattar alla elever och att det inte skulle bli någon skillnad om *alla* infogas.

Sveriges Skolledarförbund är på ett generellt plan avvisande till ökande detaljeringsgrad i styrdokumentet. Förbundet kan inte ställa sig bakom en förordningsskrivning som innebär att rektor får ansvar för att alla lärare utformar sin undervisning så att eleverna är fysiskt aktiva under lektionstid. Förbundet anser att Mer rörelse i skolan är en god ambition men avråder från att de föreslagna författningsändringarna genomförs mot bakgrund av dagens bemanningssituation, förslagets otydliga målbild samt frånvaron av finansiering för ökade kostnader.

Skolverket anser som tidigare nämnts inte att förslagen innebär utökade åligganden för huvudmän eller skolor. Skolverket har heller inte angett som ambition att alla lärare ska utforma sin undervisning så att eleverna ska vara fysiskt aktiva under lektionstid. Varje huvudman och skola ges stor frihet att arbeta på olika sätt med att uppfylla det förtydligade uppdraget, dvs. inte bara inom undervisningen utan inom hela utbildningens ramar. Huvudmän och rektorer har stor frihet att organisera utbildningen och avgöra vilka personalkategorier som ska engageras. Däremot är det naturligt att ansvaret för att skolan erbjuder hälsofrämjande fysisk aktivitet under skoldagen ligger på rektor, som är pedagogisk ledare och chef för lärare och annan skolpersonal. Rektorn ansvarar också för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Uppföljningen av de fysiska aktiviteterna kommer därmed att bli en del av det systematiska kvalitetsarbetet.

Lärarnas Riksförbund tillstyrker remissförslaget under förutsättning att Skolverkets förslag kompletteras på två punkter:

- Att legitimerade lärare inte åläggs att planera och genomföra det som Skolverket kallar ”Mer rörelse i skolan”, utan att detta blir en uppgift för andra kompletterande personalkategorier.
- Att grundskolans ämnen inte berörs av ”Mer rörelse i skolan”. Det innebär att detta måste ske på tid mellan de schemalagda lektionerna.

Som tidigare nämnts kan beslut fattas på den lokala nivån om när aktiviteterna ska förläggas, inom hela utbildningens ramar, liksom om vilken personal som ska engageras för genomförandet av aktiviteterna.

Sveriges kommuner och landsting (SKL) bedömer att uppdraget att skapa förutsättningar för mer rörelse under skoldagen kommer att medföra ökade kostnader exempelvis för personal, lokaler, utrustning och kompetensutveckling.

Även *Vänersborgs kommun* bedömer att de föreslagna författningsändringarna kan medföra betydande kostnader för kompetensutveckling, eventuellt mer personal

utökade lokaler, upprustning av utemiljöer, inköp av utrustning eller inköp av tjänster beroende på hur förutsättningarna ser ut på den aktuella enheten.

Skolverket anser inte att läroplansförändringarna innebär ett nytt åtagande utan att det handlar om ett förtydligande och en konkretisering av den skrivning som redan finns i läroplanen. Det är också naturligt att det framgår att ansvaret för genomförande ligger på rektor. Förutom de olika förutsättningar som finns beror eventuella kostnader på vilka aktiviteter huvudmannen väljer att genomföra och på vilket sätt detta sker. Skolverket har därför ingen möjlighet att beräkna de ekonomiska konsekvenserna för varje skolhuvudman eller den samlade kostnaden på nationell nivå. Som tidigare nämnts planerar Skolverket att erbjuda insatser för implementering och kompetensutveckling för att stödja huvudmän och skolpersonal i arbetet.

Insatser för att skolorna ska erbjuda mer fysisk aktivitet i skolan

Skolverket har analyserat behov av ytterligare insatser för att mer rörelse i skolan ska kunna realiserats i praktiken. De åtgärder som Skolverket ger exempel på nedan bygger på resultat från enkäter, forskning och exempel på organiserad rörelse i svenska skolor, samt från Danmarks, Norges och Finlands arbete med rörelsesatser i sina respektive skolsystem.

Skolverkets enkät 2018

I bilaga 2 finns en redovisning och analys av Skolverkets enkät till skolhuvudmän om arbete med att erbjuda daglig fysisk aktivitet. Enkäten visar att det finns stora skillnader i hur och i vilken grad huvudmännen i dag arbetar med rörelse under skoldagen. Vissa huvudmän uppger att de har initierat konkreta aktiviteter, exempelvis schemalagd pulsträning som skolenheternas elever deltar i. Andra huvudmän har tagit initiativ till nätverk för att skolenheterna ska kunna sprida tips eller idéer till varandra och tillhandahåller en infrastruktur för att idéutbytet ska kunna fungera. Flera huvudmän har svarat att de vet att deras skolenheter på olika sätt arbetar med fysisk aktivitet, men att detta framför allt sker på initiativ av skolenheterna själva.

Skolverkets enkät visar att hälsofrämjande och regelbundna fysiska aktiviteter för elever inte prioriteras av skolhuvudmän i tillräckligt hög grad. Samtidigt når en mycket liten andel²³ av svenska skolbarn Folkhälsomyndighetens rekommendation om 60 minuters daglig fysisk aktivitet. Av de 253 som svarade på Skolverkets enkät hade endast 61 någon form av lokalt styrdokument för att främja regelbunden fysisk aktivitet. Skolverket ser därför ett behov av en tydligare skrivning i läroplanerna för att stärka elevers rätt till likvärdig utbildning och jämlik hälsa.

²³ Andelen 11-, 13- och 15-åringar som når rekommendationen om daglig fysisk aktivitet är liten och på det hela oförändrad under hela perioden 2001/02 till 2017/18. Andelen är lägst bland 15-åriga flickor, 9 procent och högst bland 11-åriga pojkar 23 procent. För 11–13-åriga flickor och 13–15-åriga pojkar är andelen mellan 13 och 15 procent.

Studien Skola-Idrott-Hälsa

I uppföljningen av Gymnastik och idrottshögskolans (GIH) och studien Skola-idrott-Hälsa (SIH) från Centrum för idrottsforskning (CIF 2016) tillfrågades 1 203 elever, 562 i årskurs 6 och 641 i årskurs 9 om det fanns möjlighet att ägna sig åt någon fysisk aktivitet eller idrott utöver ämnet idrott och hälsa i deras skolor²⁴. Av tolv- till femtonåringarna i studien uppgav 40 procent att skolorna erbjuder aktiviteter. Över hälften uppgav också att de deltar. Mest aktiva var pojkar i årskurs 6 (73 procent) och minst aktiva var flickor i årskurs 9 (33 procent). Samtidigt uppgav 39 procent av eleverna att de inte vet om det finns möjlighet till fysisk aktivitet medan 21 procent uppgav att de vet att möjligheten finns. Vidare svarar 44 procent av eleverna 2016 att de går eller cyklar till skolan. Motsvarande siffra 2001 var 55 procent.

SIH-studien har även grupperat elever utifrån hur idrottsaktiva de är på sin fritid. Den minst aktiva gruppen består av lika många flickor som pojkar och finns i lika stor utsträckning i årskurs 6 som i årskurs 9. I två av de tre skolorna med minst aktiva elever har en majoritet av eleverna utländsk bakgrund. Den tredje skolan, en innerstadsskola med regionalt upptagningsområde, har en lägre andel elever än riksgenomsnittet, 8 procent, med utländsk bakgrund. Få flickor, 37 procent i den inaktiva gruppen, har vänner som idrottar jämfört med flickor i den grupp som idrottar mest, där 88 procent har vänner som idrottar.

SIH-studien visar att genomförandet av fysiska aktiviteter i dagsläget varierar mellan skolor liksom huvudmännens syn på ansvar för frågan. Många elever är inte medvetna eller känner sig osäkra på om skolan erbjuder rörelseaktiviteter. Mest osäkra på detta är de elever som inte idrottar på sin fritid. På de skolor som har hög andel fysiskt inaktiva elever har också en majoritet av eleverna utländsk bakgrund. Vid en implementering av Mer rörelse i skolan behöver implementeringsinsatserna ta hänsyn till att olika skolor har olika behov, liksom att olika elever också har olika behov.

Erfarenheter från Danmark, Norge och Finland

I Skolverkets nordiska utblick, som innefattar Danmark, Finland och Norges implementeringar av regelbunden rörelse i skolan, uttrycker lärare och skolpersonal i hög utsträckning ett behov av kompetensutveckling i rörelseundervisning. Rörelsen sker i dessa länder i olika sammanhang under skoldagen, exempelvis på raster, i klassrumsundervisning, under mikropauser och i utomhusundervisning. Finland och Danmark pekar på vikten av lokal förankring och anpassning av aktiviteternas utformning för att de ska upplevas meningsfulla för elever och personal.

Både Finland och Danmarks erfarenheter visar att det är viktigt att beakta lärares och elevers delaktighet i planering och genomförande av rörelseaktiviteter. I Finland har man studerat elevers fysisk aktivitetsnivå under skoldagen hos elever som deltar i Skolan i rörelse och erfarit att elever ändå kan vara stillasittande större delen

²⁴ Lundvall, S. m.fl. (2017). Polarisering av ungas idrottande. i red: Dartsch, C., Norberg, J R. & Pihlblad, J. De aktiva och de inaktiva. Centrum för idrottsforskning 2017:2.

av skoldagen. Skolan i rörelse har framför allt fått effekt under raster eller genom aktiviteter före eller i direkt anslutning till skoldagen. Utifrån denna slutsats har finska forskare reflekterat över att de traditionella klassrummen och inomhusmiljöerna bör göras mer interaktiva för rörelse samt att utomhusmiljön ska användas i större utsträckning i undervisningen. Norge har i sina forskningsöversikter lyft fram betydelsen av rörelseaktiviteters genomförande och utformning som framgångsfaktorer för elevers mående och lärande.

De nordiska grannländerna poängterar att det är av vikt att lärare och skolenheter inte känner sig toppstyrda av beslutsfattare och myndigheter utan att det finns tid för implementering och att implementeringen är lokalt förankrad. Exempelvis ifrågasatte många danska lärare starkt syftet och nyttan med mer rörelse i skolan av denna anledning.

I Finland har idén varit att rörelseaktiviteter ska växa fram lokalt. Initialt var Skolan i rörelse i Finland ett pilotprojekt som studerades för att kunna utvecklas och förbättras. I Norge har man ännu inte infört krav på daglig rörelse. Norge har dock en rad interventioner i gång för att kunna utvärdera och synliggöra framgångsfaktorer och fallgropar inför en framtida satsning på daglig rörelse.

Skolverket drar slutsatsen att kompetensutvecklingsinsatser för olika kategorier av skolpersonal behövs vid en implementering av mer rörelse under skoldagen i Sverige. Det är alltså inte bara förskollärare eller lärare utan också annan personal, som kan bidra i olika aktiviteter. Den forskning som våra nordiska grannländer har gjort före och under pågående rörelsesatsningar bör tas till vara och användas i de svenska insatserna. Skolverket kan bidra genom att till exempel ta fram studiedagsmaterial och sprida intressanta och lärande exempel. Bland annat kan detta gälla exempel på skolor som har lyckats inkludera de elever som har störst behov av och känner störst osäkerhet inför kroppsrorelse.

Nationella insatser för främjande av fysisk aktivitet

Utifrån de redovisade forskningsresultaten och erfarenheterna ovan har Skolverket övervägt om det behövs ytterligare nationella insatser för att stödja arbetet på det lokala planet.

En nationell insats skulle kunna vara att bilda ett nationellt centrum för hälsofrämjande arbete i skolan i anslutning till ett universitet eller högskola med lämplig forskningsinriktning och i samarbete med Skolverket, Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket och Boverket. Det nationella centrumet skulle kunna få i uppdrag att samordna utbildningar som syftar till att utveckla pedagogisk kompetens i hälsofrämjande arbete med olika inriktningar, bland annat utvecklandet av barns rörelseförmåga²⁵.

Mellan 2003 och 2012 fanns ett Nationellt centrum för främjande av god hälsa hos barn och ungdom (NCFE)²⁶ vid Örebro universitet. NCFE:s uppgift var att stödja

²⁵ <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/kalender/far-barnen-plats-i-framtidens-stader/>

²⁶ Förordning (2003:305) om Nationellt centrum för främjande av god hälsa hos barn och ungdom.

skolor och fritidshem i arbetet med ökad fysisk aktivitet, god kosthållning och andra hälsofrämjande verksamheter för barn och ungdomar. Centrumet skulle i sitt arbete utgå från de övergripande mål och riktlinjer som gäller för skola och fritidshem. I Norge finns ett centrum för fysisk aktivitet motsvarande NCFF vid Høgskulen på Vestlandet (HVL), Senter for fysisk aktiv læring (SEFAL). Vid HVL tar man fram en vidareutbildning avsedd för lärare i fysiskt aktiv pedagogik (Physical Active Lessons).

I Finland är projektet Skolan i rörelse finansierat av Utbildnings- och kulturdepartementet tillsammans med Utbildningsstyrelsen och frivilliga organisationer. Det finns också ett statsbidrag, där huvudmän eller skolor kan söka medel för projekt i syfte att främja fysisk aktivitet och bra matvanor i skolor. I Danmark har Undervisningsministeriet en lärplattform för fördjupning och fortbildning för lärare i rörelse. Skolor kan också få hjälp av konsulenter därifrån²⁷.

Samarbete mellan olika myndigheter kring barns och ungdomars hälsa kan också vara en framgångsfaktor. Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket har tidigare haft i uppdrag att ta fram ett underlag till insatser för att främja hälsa som är relaterat till matvanor och fysisk aktivitet²⁸. Uppdraget redovisades till regeringen den 2 maj 2017. Myndigheterna föreslog bland annat att en nationell struktur för samordning av det nationella arbetet för hälsosamma matvanor och fysisk aktivitet ska skapas. Förslaget innebar också att berörda myndigheter skulle verka för en stärkt kunskapsuppbyggnad som stöd för lokalt och regionalt förebyggande arbete. Vikten av ett samlat grepp betonades särskilt.

Myndigheterna föreslog även i rapporten att pedagogiska utbildningar skulle stärkas rörande förebyggande och hälsofrämjande arbete som är kopplat till matvanor och fysisk aktivitet. Dessutom föreslogs att regeringen skulle se över huvudmännens förutsättningar för att verka för ett effektivt kunskapsbaserat förebyggande arbete på området matvanor och fysisk aktivitet²⁹.

Boverket skriver att samhällets förmåga att ge barn och unga möjlighet till rörelse och motion i vardagen är avgörande för barns jämlika hälsa, integritet och inlärningsförmåga. Här spelar skolor och förskolors inomhus- och utomhusmiljöer samt skolvägar en viktig roll och de utgör en väsentlig del av barns och ungas livsmiljöer. Under de närmaste tio åren ska det planeras för och byggas tusentals nya skolor och förskolor i Sverige. Detta innebär ett vägval, hur man kan välja stadsplanering som främjar barn och ungas psykiska och fysiska hälsa.

²⁷ <https://www.emu.dk/modul/bev%C3%A6gelse-2>

²⁸ S2016/03245 FS, delvis.

²⁹ Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket (2017). *Förslag på åtgärder för ett stärkt, långsiktigt arbete för att främja hälsa relaterad till matvanor och fysisk aktivitet.*

Utökad undervisningstid i grundsärskolan, specialskolan och sameskolan

Sammanfattning av Skolverkets förslag

Skolverket föreslår en utökning av undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa för specialskolan med 100 timmar och att undervisningstiden för elevens val samtidigt minskas i motsvarande omfattning.

Skolverket tolkar uppdraget som att syftet med utökningen är att eleverna ska få fler möjligheter till rörelse under skoldagen. Skolverket bedömer att detta skulle få störst effekt för de äldre eleverna och föreslår därför en utökning i årskurs 7 – 10. Detta överensstämmer med det förslag som Skolverket lämnade för grundskolan (2018:838) och som regeringen beslutade den 12 juli 2018.

Skolverket föreslår ingen motsvarande utökning av antalet timmar i idrott och hälsa eller samtidigt minskning av antalet timmar i elevens val för grundsärskolan eller sameskolan.

Elevens val

Syftet med elevens val är att eleven ska ges möjlighet att bredda och fördjupa sina kunskaper. Det sätts inte något särskilt betyg i elevens val förutom i de fall då eleven har läst ett nybörjarspråk. Inom ramen för elevens val får huvudmannen erbjuda ett språk som eleven inte tidigare har fått undervisning i (nybörjarspråk). Vid betygsättningen ska läraren använda kunskapskraven i moderna språk inom ramen för elevens val. För att det ska vara möjligt för eleverna att nå upp till de kunskapskrav som minst ska uppnås i moderna språk inom ramen för elevens val uppskattar Skolverket att den minsta garanterade undervisningstiden i moderna språk inom ramen för elevens val inte bör understiga 160 timmar.

Grundsärskolan

Från och med höstterminen 2019 kommer de elever som läser ämnen i grundsärskolan att få ytterligare 105 timmar garanterad undervisningstid i matematik. Timmarna kommer att ingå i högstadiet i den stadiindelade timplanen. Samtidigt minskas den garanterade undervisningstiden i slöjd med 60 timmar och i elevens val med 45 timmar. Elevens val har från och med höstterminen 2019 totalt 150 timmar i grundsärskolan.

Skolverket gör bedömningen att ytterligare 100 timmar inte bör tas från elevens val till ämnet idrott och hälsa i grundsärskolan, eftersom det skulle betyda att elever som läser ämnen endast skulle få 50 timmar kvar till elevens val. Eleverna ges då ingen möjlighet att bredda och fördjupa sina kunskaper. Grundsärskolans elever som läser ämnen har redan i dag 250 timmar fler undervisningstimmar i ämnet idrott och hälsa än grundskolan, vilket är ytterligare en anledning till att Skolverket inte föreslår en utökning.

För elever som läser ämnesområden i grundsärskolan finns inte ämnet idrott och hälsa. De läser i stället ämnet motorik som har 995 undervisningstimmar, vilket är 495 timmar fler undervisningstimmar än motsvarande för idrott och hälsa i

grundskolan. Skolverket gör därför bedömningen att ytterligare 100 timmar inte bör tas från elevens val för att utöka undervisningstiden i ämnet motorik i tränings-skolan.

Specialskolan

Från och med höstterminen 2019 kommer eleverna i specialskolan att få ytterligare 105 timmar garanterad undervisningstid i matematik. Timmarna kommer att ingå i högstadiet i den stadiindelade timplanen. Samtidigt minskas den garanterade undervisningstiden i elevens val med 105 timmar. Elevens val har från och med höstterminen 2019 totalt 275 timmar i specialskolan.

Skolverket bedömer att det är möjligt att minska undervisningstiden i elevens val i specialskolan med 100 timmar för att samtidigt utöka undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa. Detta kommer inte att påverka skolans möjlighet att erbjuda eleverna ett nybörjarspråk inom ramen för elevens val, eftersom en minskning innebär att det finns 175 timmar kvar av den garanterade undervisningstiden i elevens val. Eleverna ges också fortfarande möjlighet att bredda och fördjupa sina kunskaper.

Skolverket har analyserat i vilka årskurser som en utökning i ämnet idrott och hälsa kan ge störst effekt. Myndigheten tolkar uppdraget som att syftet med utökningen är att eleverna ska få fler möjligheter till rörelse under skoltid. Skolverket bedömer att detta skulle få störst effekt för de äldre eleverna och föreslår därför en utökning i årskurs 7–10. Detta överensstämmer med det förslag som Skolverket lämnade för grundskolan och som regeringen beslutade den 12 juli 2018.

Skolverket bedömer att utökningen av undervisningstid med 100 timmar i ämnet idrott och hälsa för specialskolan kommer att medföra utökade kostnader för skolhuvudmannen genom att vissa skolor kan få ett utökat behov av lärare i idrott och hälsa samt lokaler. De lokala förutsättningarna för en utökning av lärare och halltider varierar och kostnadsutfallet kommer därför att variera mellan skolenheterna.

Enligt Skolverkets statistik uppgår antalet heltidstjänster för undervisning i idrott och hälsa i specialskolan till 9,1 heltidstjänster (totalt 27 lärare i idrott och hälsa). Ett uppskattat ökat behov av idrottslärare för att utöka med 100 timmar motsvarar en utökning av 1,7 tjänster. Om en årslön för en lärare beräknas till ca 533 000 kronor inkl. sociala avgifter (enligt SCB), så skulle den utökade kostnaden per år för lärartjänster bli ca 906 100 kronor inkl. sociala avgifter.

Sameskolan

Skolverket gör bedömningen att 100 timmar av elevens val inte kan tas till undervisningstid i ämnet idrott och hälsa i sameskolan, eftersom elevens val endast har 60 timmar i årskurs 1–6. En minskning skulle även påverka skolans möjlighet att erbjuda eleverna ett nybörjarspråk inom ramen för elevens val. För att det ska vara möjligt för eleverna att nå upp till de kunskapskrav som minst ska uppnås i moderna språk i mellanstadiet uppskattar Skolverket att den minsta garanterade undervisningstiden i nybörjarspråk inte bör understiga 48 timmar i årskurs 6.

Sameskolans elever övergår till grundskolan efter årskurs 6. De får då tillgång till den utökning av timantalet i idrott och hälsa på högstadiet, som regeringen redan har beslutat.

Bilagor

Bilaga 1 Forskningssammanställning

Bilaga 2 Resultat av enkät till huvudmän